

Mane nobiscum Domine

7.10.2004

Apoštolský list Jana Pavla II. biskupům, kněžím a věřícím k eucharistickému roku

Úvod

1. „Zůstaň s námi, Pane, neboť se připozdívá“ (srov. Lk 24,29). Tak dva učedníci, jdoucí do Emauz, naléhali v podvečer dne vzkříšení na poutníka, který se k nim cestou připojil. Zaboření do svých myšlenek je ani nenapadlo, že by onen neznámý byl právě jejich Mistr, který vstal z mrtvých. Nicméně zakoušeli vnitřní „žár“ (srov. ttž, 32), když k nim mluvil a vysvětloval jim Písma. Ve světle Slova tála tvrdost jejich srdce a „otevřely se jim oči“ (srov. ttž, 31). Ve stmívání končícího dne a v temnotě, která tížila jejich duše, byl onen poutník světlem, které probouzelo naději a otvíralo jejich duše pro touhu po plném světle: „Zůstaň s námi“, prosili. A on přijal. A krátce na to Ježíšova tvář zmizela, ale Mistr zůstal před jejich očima pod způsobou „rozlámaného chleba“ před nímž se jejich oči otevřely.

2. *Obraz učedníků jdoucích do Emauz* se dobře hodí k zaměření Roku, v němž církev bude zvláště usilovat žít tajemství svaté eucharistie. Na cestě našich otázek a našeho neklidu, někdy i palčivých zklamání se Božský Poutník stává i nadále naším průvodcem, aby nás výkladem Písem uváděl do chápání Božích tajemství. Když se setkání stane plným nastoupí a místo světla Slova ono světlo, jež vyvěrá z „Chleba života“, jímž Kristus naplňuje svrchovaným způsobem svůj příslib, že „bude s námi po všechny dny až do konce světa“ (srov. Mt 28,20).

3. „Lámání chleba“ – jak se na počátcích nazývala eucharistie – je odedávna středem života církve. Skrze ni Kristus v průběhu času zpřítomňuje své tajemství smrti a vzkříšení. V ní je osobně přijímán jako „živý chléb, který sestoupil z nebe“ (Jan 6,51) a s Ním, je nám dáвана záruka věčného života, díky níž se už předem ochutnává věčná hostina nebeského Jeruzaléma. Vícekrát, a nedávno v encyklice *Ecclesia de Eucharistia* jsem ve stopách učení Otců, ekumenických koncilů a svých předchůdců, vybídl církev, aby se zamýšlela nad eucharistií. Proto nemíním v tomto listu znovu předkládat již nabídnuté učení, na které odkazuji, aby bylo prohloubeno a asimilováno. Nicméně jsem se domníval, že právě k tomu cíli by mohl být velkou pomocí *Rok zcela zasvěcený této úchvatné svátosti*.

4. Jak je známo *Eucharistický rok* bude trvat od října 2004 do října 2005. Vhodnou příležitostí pro tuhle iniciativu mi poskytly dvě události, jež příhodně vytyčují začátek a konec: *Mezinárodní eucharistický kongres*, který se koná od 10. do 17. října 2004 v Guadalajaře v Mexiku, a *Řádné zasedání biskupského synodu*, který se bude konat ve Vatikánu od 2. do 29. října 2005 na téma „Eucharistie pramen a vrchol života a poslání církve“. K tomuto kroku pak přispěla jiná úvaha: na tento rok připadá *Světový den mládeže*, který se bude konat v Kolíně nad Rýnem od 16. do 21. srpna 2005. Eucharistie je životodárný střed; rád bych, aby se mladí shromáždili kolem něho a živili z něho svou víru a své nadšení. Již delší dobu jsem pomýšlel na podobnou eucharistickou iniciativu: je totiž přirozeným rozvíjením pastorálního zaměření, které jsem chtěl vtisknout církvi, zvláště od let přípravy Jubilea a k němuž jsem se vracel v následujících letech.

5. V tomto apoštolském listu míním podtrhnout nepřetržitost tohoto zaměření, aby mohli všichni snadno vyhmátnout jeho duchovní dosah. Co se týká konkrétního uskutečnění *Eucharistického roku*, spoléhám na osobní starostlivost pastýřů místních církví, jimž úcta k tak velikému Tajemství jistě vnukne vhodné formy. Pro mé bratry biskupy ostatně nebude obtížné vnímat, jak se iniciativa, která přichází krátce po skončení *Roku růžence*, staví na tak hlubokou duchovní úroveň, že nijak nekříží pastorální programy místních církví. Naopak je může účinně osvětit, tímže je takřka zakotví do Tajemství, jež je kořenem a tajemstvím duchovního života věřících, ale i každé iniciativy místní církve. Vůbec nežádám, aby se přerušily započaté pastorální programy, jež jednotlivé církve provádějí, nýbrž aby v nich zdůraznily eucharistický rozměr, který je vlastní celému křesťanskému životu. Pokud se mne týká, chci tímto listem nabídnout *některé základní směrnice*, a doufám, že Boží lid ve svých různých složkách rád přijme můj návrh s ochotou a vroucí láskou.

S pohledem upřeným na Krista

6. Před léty jsem encyklikou *Tertio millennio ineunte* (10.11.1994) s radostí vytyčil církvi cestu přípravy na *Velké jubileum roku 2000*. Cítil jsem, že tato historická příležitost se rýsovala na horizontu jako velká milost. Nenamlouval jsem si jistě, že prostý časový přechod, jakkoliv působivý by sám mohl způsobit velké změny. Bohužel fakta se postarala o to, aby po začátku milénia zdůraznila jakousi krutou kontinuitu s předešlými událostmi a často s těmi horšími z nich. A tak se rýsuje scéna, jež vedle povzbudivých výhledů dává zahlédnout temné stíny násilí a krve, které nás nepřestávají zarmucovat. Avšak když jsem vybízel církve, aby slavila Jubileum 2000 let od Vtělení, byl jsem opravdu přesvědčen – jsem více než kdy jindy! – že pracuji pro „dlouhé časy“ lidstva.

Kristus je totiž nejen středem dějin církve, nýbrž i dějin lidstva. V něm se všechno sjednocuje (srov. Ef 1,10; Kol 1,15-20). Jak nevzpomenout na elán, s nímž 2. Vatikánský koncil s použitím výroku papeže Pavla VI. vyznal, že Kristus „je cílem lidských dějin, ohniskem tužeb dějin a civilizace, středem lidského pokolení, radostí každého srdce, naplněním jeho tužeb“ (1)? Učení koncilu přineslo nová prohloubení poznání povahy církve tím, že otevřelo duše věřících k pozornějšímu pochopení tajemství víry a samých pozemských skutečností ve světle Krista. V Něm, Slovu, které se stalo tělem bylo totiž zjeveno nejen tajemství Boha, nýbrž tajemství samého člověka (2). V Něm člověk nachází vykoupení a plnost.

7. V encyklice *Redemptor hominis*, na počátku svého pontifikátu, jsem rozsáhle rozvíjel tuto tematiku a pak jsem se k ní několikrát vracel při různých příležitostech. Jubileum byla příhodná doba zaměřit pozornost věřících na tuto základní pravdu. Příprava velké události byla zcela trinitární a zaměřená na Krista. V tomto zaměření se jistě nemohlo zapomenout na eucharistii. Chystáme-li se dnes slavit *Rok eucharistie*, rád vzpomínám, že jsem již v apoštolském listu *Tertio millennio ineunte* psal: „Rok dva tisíce bude intenzivně eucharistický: Spasitel, který se vtělil v Marii před dvaceti stoletími, se i nadále nabízí lidstvu jako pramen božského života“ (3). Mezinárodní eucharistický kongres, slavený v Římě, dal konkrétní podobu tomuto rysu Velkého Jubilea. Stojí za to tak připomenout, že jsem v plné přípravě na Jubileum apoštolským listem *Dies Domini* předložil věřícím k meditaci téma „Neděle“ jako dne vzkříšeného Pána a zvláštního dne církve. Vybídl jsem tehdy všechny, aby znovu objevili slavení eucharistické oběti jako srdce neděle (4).

S Marií kontemplant Kristovu tvář

8. Dědictví Velkého Jubilea bylo jakýmsi způsobem shrnuto v apoštolském listu *Tertio millenio ineunte*. V tomto dokumentu programového rázu jsem navrhoval výhled pastorálního úsilí, které by mělo základ v kontemplaci Kristovy tváře v rámci církevní pedagogiky schopné směřovat k „vysoké míře“ svatosti, o niž by se usilovalo především uměním modlitby (5). A jak by v této perspektivě mohla chybět *pozornost k eucharistickému životu*? Tehdy jsem psal: „Ve 20. století, zvláště po koncilu značně vyrostlo křesťanské společenství ve způsobu slavení svátostí a zvláště eucharistie. Je třeba naléhat tímto směrem, tímže se dává náležitý důraz na nedělní eucharistickou oběť a na samu neděli, pociťovanou jako zvláštní den víry, den vzkříšeného Pána a daru Ducha svatého, pravá Pascha týdne“ (6). V souvislosti výchovy k modlitbě jsem pak vybízel, aby se pěstovala *Liturgie hodin*, kterou církev posvěcuje různé hodiny dne a rozdělení dob, jež je vlastní liturgickému roku.

9. Později vyhlášením Roku růžence a zveřejněním apoštolského listu *Rosarium Virginis Mariae*, jsem znovu zdůrazňoval kontemplaci (nazírání) Kristovy tváře, počínaje *od mariánské perspektivy*, a znovu jsem předložil růženec. Vždyt tato tradiční modlitba, tak doporučená Učitelským úřadem církve a tak drahá Božímu lidu, má výrazně biblické a evangelijní rysy, převážně zaměřené na Ježíšovo jméno a Jeho tvář, na niž se orant (modlící se člověk) upírá při kontemplaci tajemství a při opakovaném *Zdravas Maria*. Opakování v jeho průběhu je jakousi *pedagogikou lásky*, vytvořené k tomu, aby v duši zažihala samu lásku, jakou má Maria ke svému Synu. Kvůli tomu jsem dodal další zrání cestě trvající mnoho století; chtěl jsem, aby tato výsadní forma kontempace doplnila své rysy opravdového „souhrnu evangelia“ a tak jsem přidal tajemství světla (7). A jak nepostavit na vrchol tajemství světla svatou eucharistií?

Od Roku růžence k Roku eucharistie

10. Právě v srdci *Roku růžence* jsem vyhlásil encykliku *Ecclesia de Eucharistia*, již jsem chtěl vysvětlit tajemství eucharistie v jejím neoddělitelném a vitálním vztahu k církvi. Připomínal jsem všem, aby slavili eucharistickou oběť s nasazením, jaké zasluhuje, tímže budou i mimo mše svaté prokazovat Ježíšovi, přítomnému v eucharistii, kult klanění hodného takového velké tajemství. Zvláště jsem znovu předložil požadavek eucharistické spirituality tím, že jsem poukázal na vzor Panny Marie „eucharistické ženy“ (8).

Rok eucharistie se tedy staví na *pozadí*, jež se rok po roce obohacovalo, i když stále zůstává zakořeněno do tématu Krista a do kontempace Jeho tváře. V jistém smyslu se nabízí jako rok syntézy (shrnutí), jako jakési *vyvrcholení celé vykonané cesty*. Tolik věcí by se dalo říci, aby se tento Rok prožíval dobře. Omezím se na to, aby poukázal na některé výhledy, které mohou všem pomoci, aby docházeli k osvíceným a plodným postojům.

„Vykládal jim, co se na něj vztahuje ve všech částech Písma“ (Lk 24,27)

11. Vyprávění o zjevení vzkříšeného Ježíše dvěma učedníkům jdoucím do Emmauz nám pomáhá zaostřit první aspekt eucharistického tajemství, které vždycky musí být ve zbožnosti Božího lidu: *Eucharistie tajemství světla!* V jakém smyslu se to dá tvrdit a jaké důsledky z toho vyplývají pro spiritualitu a křesťanský život?

Ježíš se sám označil za „světlo světa“ (Jan 8,12) a tato jeho vlastnost je důkladně ozřejmena oněmi chvílemi jeho života, jako Proměněním a Zmrtvýchvstáním, v nichž

jeho sláva jasně vyzařuje. Naopak v eucharistii je Kristova sláva zahalena. Eucharistická svátost je „*mysterium fidei*“ (tajemství víry), par excellence (po výtce). Nicméně právě skrze tajemství své naprosté skrytosti se Kristus stává tajemstvím světla, díky němuž je věřící uveden do hlubin božského života. Je to šťastná intuice Rubljeva, že na ikoně Nejsvětější Trojice klade výrazným způsobem eucharistii do středu trinitárního života.

12. Eucharistie je světlem především proto, že v každé mši svaté liturgie Božího slova předchází eucharistickou liturgií v jednotě obou „stolů“ – totiž stolu Slova a stolu Chleba. Tato souvislost se vynořuje v eucharistické řeči Janova evangelia, kde Ježíšovo kázání přechází od základního představení jeho tajemství k vysvětlení vlastního eucharistického rozměru: „Mé tělo je skutečný pokrm a má krev je skutečný nápoj“ (Jan 6,55). Víme, že právě toto způsobilo krizi u většiny posluchačů a přimělo Petra, aby se stal mluvčím víry ostatních apoštolů a církve všech dob: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova věčného života“ (Jan 6,68). Ve vyprávění o učednících jdoucích do Emauz sám Kristus zasáhne, aby ukázal, „začínaje od Mojžíše, probíraje dále všechny proroky“, jak „všechna Písma“ vedou k tajemství jeho osoby (srov. Lk 27,27). Pod jeho slovy se rozhořívají srdce učedníků, vytrhávají je z temnot smutku a zoufalství, vzbuzují v nich touhu zůstat s Ním: „Zůstaň s námi, Pane“ (Lk 24,29).

13. Otcové 2. Vatikánského koncilu chtěli v konstituci *Sacrosanctum concilium*, aby „stůl Slova“ otevřel věřícím bohaté poklady Písma (9). Proto dovolili, aby se při liturgické slavnosti četla zvláště biblická čtení v jazyku, který je všem srozumitelný. To sám Kristus mluví, když se v církvi předčítá Písmo svaté (10). Zároveň doporučili celebrantovi, aby měl homilii, jako část samé liturgie, určenou k tomu, aby vysvětlovala Boží slovo a aktualizovala je pro křesťanský život (11). Po čtyřiceti letech od koncilu může být *Rok eucharistie* důležitou příležitostí, aby křesťanská společnost *prověřila, jak jsou na tom v tomto bodě*. Vždyť nestačí, že jsou biblické úryvky čteny ve srozumitelné řeči, jestliže jejich hlásání není prováděno s onou péčí a předchozí přípravou, s oním zbožným nasloucháním a rozjímavým tichem, jaké jsou nezbytné k tomu, aby se Boží slovo dotklo života a aby jej osvítilo.

„Poznali ho při lámání chleba“ (Lk 24,35)

14. Je příznačné, že dva učedníci jdoucí do Emauz, vhodně připraveni slovy Pána, ho poznali v prostém gestu „lámání chleba“, když byli u stolu. Jak jsou jednou myslí osvícené a srdce zahřátá, znamená „mluví“. Celá eucharistie se koná v dynamickém kontextu znamení, která mají v sobě hutné a zářivé poselství. Právě skrze znamení se tajemství nějakým způsobem otevírá pro oči věřícího.

Jak jsem zdůraznil v encyklice *Ecclesia de Eucharistia*, je důležité, aby se neopomíjel žádný rozměr této svátosti. Vždyť člověk bude stále pokoušen redukovat eucharistii na vlastní rozměr, zatímco ve skutečnosti se *on sám musí otevřít rozměrům Tajemství*. „Eucharistie je příliš veliký dar, než aby snášela objetnosti a zmenšování“ (12).

15. Bezpochyby nejzřejmější dimenzí eucharistie je rozměr *hostiny*. Eucharistie se zrodila večer na Zelený čtvrtek v kontextu velikonoční večeře. Proto tedy má ve své struktuře vepsán *mysl pro družné společenství*: „Vezměte a jezte... potom vzal kalich, podal jim ho a řekl: Pijte z něho všichni...“ (Mt 26,27.28). Tento aspekt dobře vyjadřuje vztah společenství, jaké chce Bůh vytvořit s námi a které my sami musíme navzájem rozvíjet.

Nelze však zapomínat na to, že eucharistická hostina má také hluboký a prvotní smysl *obětní* (13). V něm nám Kristus *zpřítomňuje oběť přinesenou jednou provždy na Golgotě*. I když je v ní přítomen jako zmrtvýchvstalý, nese znamení svého utrpení, jehož je každá mše svatá „památkou“ jak nám připomíná liturgie aklamací „Tvou smrt zvěstujeme Tvé vzkříšení vyznáváme...“. Zároveň nás eucharistie *promítá do budoucnosti posledního příchodu Krista* na konci dějin, zatímco zpřítomňuje minulost. Tento „eschatologický“ aspekt dává eucharistické svátosti strhující dynamismus, který dává křesťanskému putování krok naděje.

„Já jsem s vámi po všechny dny...“ (Mt 28,20)

16. Všechny tyto dimenze eucharistie v aspektu, který více než všechny podrobuje zkoušce naší víru: *je to tajemství jeho „skutečné“ přítomnosti*. S celou tradicí církve věříme, že pod eucharistickými způsoby je skutečně přítomen Ježíš. Přítomnost – jak účinně vysvětlil papež Pavel VI. – jež se nazývá „skutečná“, ne skrze vyloučení, jakoby jiné formy přítomnosti nebyly skutečné, ale skrze antonomazii (přejmenování), protože v její síle se celý Kristus stává přítomen ve skutečnosti svého těla a své krve (14). Proto víra po nás žádá, abychom stáli před eucharistií s vědomím, že stojíme před samým Kristem. Právě jeho přítomnost dává ostatním dimenzím (rozměrům) – hostiny, velikonoční památky, eschatologického předjímání – význam, který jde mnohem dál, než je pouhý symbolismus. Eucharistie je tajemstvím přítomnosti, kterou se svrchovaným způsobem uskutečňuje Ježíšův příslib, že z námi bude zůstat až do konce světa.

Slavit, adorat, kontemplet

17. Velké tajemství, eucharistie! Tajemství, které musí být především *dobře slaveno*. Je třeba, aby mše svatá byla postavena do středu křesťanského života a aby se v každém společenství udělalo všechno, aby byla sloužena důstojně, podle stanovených norem, s účastí lidu, tímže se použijí různí služebníci při výkonu předvídaných úkolů a s vážným přihlednutím k posvátnému rázu, který musí charakterizovat zpěv a *liturgickou hudbu*. Konkrétním závazkem tohoto *Roku eucharistie* by mohlo být důkladné prostudování *Zásad a norem pro užívání Římského misálu* v každém farním společenství. Výsadní cestou, kterou jsou věřící uváděni do tajemství spásy konané ve svatých „znameních“, zůstává pak to, že se věrně sleduje průběh liturgického roku. Ať se pastýři postarají o „*mystagogickou*“ *katechezi* (t.j. uvádějící do tajemství), tak drahou církevním Otcům, která pomáhá objevit schopnost gest a slov liturgie, a tím napomáhat věřícím, aby přešli od znamení tajemství a aby do něho zahrnuli celou svou existenci.

18. Zvláště je třeba pěstovat jak při slavení mše svaté, tak při uctívání eucharistie (Nejsvětější Svátosti) mimo mši svatou, *živé vědomí skutečné přítomnosti Krista*, tímže se snažíme dosvědčovat ji tónem hlasu, gesty, pohyby, a celkovým chováním. V tomto ohledu normy připomínají – a já sám jsem měl příležitost to nedávno zdůraznit (15), jaká důležitost musí být přikládána chvílím ticha jak při slavení (celebrování), tak při eucharistické adoraci. Jedním slovem je nutné, aby celý způsob, jak zacházejí s eucharistií kněží i věřící musí mít rysy krajní úcty (16). Přítomnost Ježíše ve svatostánku musí vytvářet jakýsi *pól přitažlivosti* pro stále větší počet duší zamilovaných do Něho, schopných být s Ním dlouho a naslouchat hlasu a téměř cítit záchvěvy Jeho Srdce: „Okuste a vizte jak je Pán dobrý“ (Ž 34,9).

Eucharistická adorace mimo mše svaté ať se stane během tohoto roku zvláštním závazkem pro jednotlivá farní i řeholní společenství. Zůstaňme dlouho na kolenou před Ježíšem přítomným v eucharistii, tímže budeme odčiňovat svou vírou a svou láskou nedbalosti a zapomínání ba dokonce urážky, kterých se Našemu Spasiteli dostává v tolika částech světa. V adoraci prohlubujme svou osobní a komunitní kontemplaci tím, že používáme pomůcky k modlitbě, opírající se vždy o Boží slovo a o zkušenosti tolika starobylých i nedávných mystiků. I sám růženec, chápaný v hlubokém biblickém a kristocentrickém smyslu, který jsem doporučoval v apoštolském listu *Rosarium Virginis Mariae*, bude moci být zvláště vhodnou cestou k eucharistické kontemplaci, konané v Mariině doprovodu a v její škole (17).

Ať se tento rok prožívá slavnost *Božího Těla* se zvláštní slavnostností a to tradičním procesím. Víra v Boha, který se svým vtělením stal naším druhem při putování ať je hlášána všude a zvláště v našich ulicích a mezi našimi domy, jako výraz naší vděčné lásky a pramen nevyčerpatelného požehnání.

„Zůstaňte ve mně a já ve vás“ (Jan 15,2)

19. Na prosbu Emauzských učedníků, aby zůstal s nimi, Ježíš odpověděl mnohem větším darem: skrze svátost eucharistie našel způsob, jak zůstat „v nich“. Přijímat eucharistii to je vstupovat do hlubokého společenství s Ježíšem. „Zůstaňte ve mně a já ve vás“ (Jan 15,4). Tento vztah intimního a vzájemného „přebývání“, *nám umožňuje jakýmsi způsobem předjímat nebe na zemi*. Což to není největší touha člověka? Což to není to, co si Bůh předsevzal tím, že uskutečnil svůj plán spásy? Vložil totiž do srdce člověka „hlad“ po Jeho slově (srov. Am 8,11), hlad, který bude ukojen pouze plným spojením s Ním. Eucharistické přijímání je nám dáno, abychom se „sytili“ Bohem na této zemi v očekávání plného ukojení v nebi.

Jeden chléb, jedno tělo

20. Avšak tuto zvláštní intimitu (důvěrný vztah), která se uskutečňuje v eucharistickém „přijímání“, nelze přiměřeně pochopit, ani plně žít mimo církevní společenství. Právě to jsem opakovaně zdůrazňoval v encyklice *Ecclesia de Eucharistia*. Církev je Kristovo tělo: putuje se „s Kristem“ v té míře, v jaké máme vztah „k jeho tělu“. Kristus vytváří a podporuje tuto jednotu vylitím Ducha svatého. A On sám ji nepřestává podporovat svou eucharistickou přítomností. Vždyť právě jediný eucharistický chléb z nás vytváří jediné tělo. Tvrdí to apoštol Pavel: „Protože je to jeden chléb, tvoříme jedno tělo: neboť všichni máme účast na jednom chlebě“ (1 Kor 10,17). V eucharistickém tajemství Ježíš buduje svou církev jako společenství, podle svrchovaného vzoru připomenutého ve *velekněžské modlitbě*: „Jako Ty, Otče ve mně a já v tobě, tak i oni ať jsou jedno v nás, aby svět uvěřil, že jsi mě poslal“ (Jan 17,21).

21. Je-li eucharistie *pramenem* církevní jednoty, je také jejím největším *projevem*. Eucharistie je *epifanií společenství*. A proto církev klade podmínky, aby se někdo mohl podílet plným způsobem na eucharistické oběti (18). Různá omezení nás mají přimět, abychom si více uvědomili, *jak je náročné společenství, které Ježíš požaduje*. Společenství je *hierarchické*, jež má základ v různých úlohách a službách, stále připomínaných také v eucharistické modlitbě tím, že se uvádí papež a diecézní biskup. Je to *bratrské společenství* pěstované „spiritualitou společenství“, která nás vede k citů vzájemné otevřenosti, lásky, pochopení a odpuštění (19).

„Jedno srdce a jedna duše“ (Sk 4,32)

22. Při každé mši svaté jsme vyzýváni, abychom se měřili s ideálem společenství, které kniha Skutků apoštolů načrtává jako vzor církve všech dob. Je to církev shromážděná kolem apoštolů, svolaná Božím slovem, schopná se dělit a to nejen s duchovními dobry, nýbrž i s hmotnými (srov. Sk 2,42-47; 4,32-35). V tomto *Roce eucharistie* nás Pán vybízí, abychom se co nejvíce přiblížili k tomuto ideálu. Ať se prožívají se zvláštním nasazením chvíle, které již doporučuje liturgie pro „stacionální mši“, kterou biskup slouží v katedrále se svými kněžími a jáhny a za účasti Božího lidu ve všech jeho složkách. Toto je hlavní „projev“ (manifestace) církve (20). Ale bude chvályhodné zjistit *jiné významné příležitosti*, i na farní úrovni, aby rostl smysl pro společenství tím, že se čerpá z eucharistické oběti obnovená horlivost.

Den Páně

23. Zvláště si přeji, aby se v tomto roce vyvinulo zvláštní úsilí znovu objevit a plně prožívat neděli jako den Páně a den církve. Byl bych šťasten, kdyby se znovu promeditovalo, co jsem napsal v apoštolském listu *Dies Domini*. „Vždyť právě v nedělní mši svaté křesťané znovu prožívají zvláště intenzivním způsobem zkušenost, kterou udělali apoštolové večer Paschy (na velikonoční neděli), když se jim všem shromážděným zjevil Zmrtvýchvstalý (srov. Jan 20,19). V té malé hrstce učedníků, prvotiny církve, byl jakýmsi způsobem přítomen Boží lid všech dob“ (21). Kněží ve svém pastorálním nasazení ať věnují během tohoto roku milosti *ještě větší pozornost nedělní bohoslužbě*, jako slavnosti (celebraci), na niž se farní společenství hromadně schází a obvykle se jí také zúčastní různé skupiny, hnutí a sdružení.

„Ještě v tu hodinu se vydali na cestu“ (Lk 24,33)

24. Když dva Emauzští učedníci poznali Pána, „ihned se vydali a cestu“ (Lk 24,33), aby sdělili, co viděli a slyšeli. Když člověk zakusí Zmrtvýchvstalého tím, že se živí jeho tělem a jeho krví, nemůže si nechat prožitou radost pro sebe. Setkání s Kristem stále prohlubované eucharistickou intimitou (důvěrným vztahem) vzbuzuje v církvi a v každém křesťanu *naléhavou potřebu vydávat svědectví a hlásat evangelium*. Právě v homilii, ve které jsem vyhlásil *Rok eucharistie*, jsem zdůraznil s odvoláním na slova apoštola Pavla: „Kdykoliv totiž jíte tento chléb a pijete tuto krev, zvěstujete smrt Páně, dokud on nepřijde“ (1 Kor 11,26). Apoštol klade do úzké souvislosti hostinu a hlásání: vstoupit do společenství s Kristem v památce Paschy znamená zároveň zakoušet povinnost stát se misionářem události, kterou tento obřad zpřítomňuje (22). Rozloučení na konci každé mši svaté je zároveň *pověřením*, které pobádá křesťana k nasazení, aby šířil evangelium, a ke křesťanskému prodchnutí společnosti.

25. K takovému poslání eucharistie nedodává pouze vnitřní sílu, nýbrž také – v jistém smyslu – *projekt* (plán). Vždyť je způsobem bytí, které z Ježíše přechází do křesťana a skrze jeho svědectví, směřuje k tomu, aby vyzařovalo do společnosti i kultury. Aby k tomu došlo je nezbytné, aby věřící v osobní i komunitní meditaci asimiloval hodnoty, které eucharistie vyjadřuje, postoje, které inspiruje (vnuká) a životní předsevzetí, které vzbuzuje. Proč v tom nevidět *zvláštní pověření*, jež by mohlo vyvěrat z *Roku eucharistie*?

Vzdávat díky

26. Základní prvek tohoto *projektu* (plánu) se vynořuje ze samého významu slova „eucharistie“: díkuvzdání. V Ježíšovi, v jeho oběti, v jeho bezvýhradném „ano“ k vůli Otce, je „ano“, „díky“ i „amen“ celého lidstva. Církev je povolána, aby lidem připomínala tuto velkou pravdu. Je naléhavě nutné, aby se to provádělo především v naší sekularizované kultuře, která dýchá zapomenutím na Boha a pěstuje marnou soběstačnost člověka. Vtělit eucharistický projekt do každodenního života, tam, kde se pracuje a kde se žije – do rodiny, do školy do továrny, do nejrůznějších životních poměrů – znamená mimo jiné dosvědčovat, že se *lidská skutečnost neospravedlní bez vztahu ke Stvořiteli*: "Tvor bez Stvořitele zanikne" (23). Tento transcendentní vztah, který nás zavazuje k „věčnému“ díkuvzdání – totiž k eucharistickému postoji – kvůli tomu co máme a co jsme – neohrožuje oprávněnou nezávislost pozemských skutečností (24) a dává jí nejryzejším způsobem základ tím, že ji zároveň umísťuje do jejích správných hranic.

V tomto *Roce eucharistie*, ať křesťané usilují o to, aby s větší silou vydávali svědectví o tom, že je Bůh ve světě přítomen. Nemějme strach mluvit o Bohu a hrdě nosit znamení víry. „Kultura eucharistie“ rozvíjí kulturu dialogu, který v ní nachází sílu a živiny. Je to omyl považovat, že veřejný projev víry může ohrožovat spravedlivou nezávislost státu a občanských institucí nebo dokonce podněcovat nesnášenlivé postoje. Jestliže v minulosti nechyběly omyly v této věci také u věřících, jak jsem uznal u příležitosti Jubilea, to se nesmí přičítat „křesťanským kořenům“, nýbrž nedůslednosti křesťanů vůči jejich kořenům. Kdo se naučí děkovat jako ukřižovaný Kristus, bude moci být mučedníkem, ale nikdy nebude biřicem.

Cesta solidarity

27. Eucharistie není pouze výrazem společenství v životě církve; je také *projektem (plánem) solidarity*, pro celé lidstvo. Církev stále obnovuje v eucharistické oběti své vědomí, že „znaméním a nástrojem“ nejen úzkého spojení s Bohem, ale také jednoty celého lidského pokolení (25). Každá mše svatá, i když je sloužena ve skrytosti či v nějaké zapadlé koutě země, nese vždy rys univerzality (všeobecnosti). Křesťan, který se podílí na eucharistii, učí se od ní, aby se stával *šířitelem společenství, pokoje, solidarity* ve všech životních situacích. Rozervaný obraz našeho světa, který začal nové tisíciletí s děsivým příznakem terorismu a tragédie války, volá více než kdy jindy, aby křesťané žili eucharistii jako *velkou školu míru*, kde se vychovávají mužové i ženy, kteří na různých úrovních odpovědnosti ve společenském životě navazují dialog a vytvářejí společenství.

Ve službě posledních

28. Ještě na jeden bod bych rád upoutal pozornost, protože v něm se velkou měrou ověřuje ryzost účasti na eucharistii slavené ve společenství: je to popud, který z ní čerpá, pro *opravdové úsilí při budování spravedlivější a bratrštější společnosti*. V eucharistii náš Bůh ukázal krajní formu lásky tím, že zvrátil všechna měřítka ovládnutí, jímž se často řídí lidské vztahy a radikálním způsobem potvrdil měřítko služby: „Kdo chce být první, ať je ze všech poslední a služebníkem všech“ (Mk 9,35). Není to náhoda, že v Janově evangeliu nenacházíme úryvek o ustanovení eucharistie, nýbrž vyprávění o „mytí nohou“ (srov. Jan 13,1-20): tím, že se Ježíš sklonil a umýval nohy svým učedníkům, vysvětluje jednoznačným způsobem eucharistii. Svätý Pavel pak silně zdůrazňuje, že není dovolena eucharistická oběť, v níž nezárí láska dosvědčovaná konkrétním sdílením hmotných dober s chudými (srov. 1 Kor 11,17-22.27-34).

Proč tedy neudělat z tohoto *Roku eucharistie* údobí, v němž se diecézní a farní společenství budou zasazovat zvláštním způsobem, aby s bratrskou příčinností vyšly vstříc některé z tolika chudob v našem světě? Myslím na drama hladu, který trýzní stovky milionů lidských bytostí, myslím na nemoci, které jsou metlou rozvojových zemí, myslím na osamocení starých osob, na tíživou situaci nezaměstnaných, na strádání přistěhovalců. To jsou zla, které poznamenávají – i když v různé míře – také mnohé bohatší kraje. Nesmíme si dělat iluze: podle vzájemné lásky a zvláště podle péče o toho, kdo je v nouzi, budeme uznáni za pravé Kristovy učedníky (srov. Jan 13,35; Mt 25,31-4). A toto měřítko bude základem potvrzené ryzosti našich eucharistických obětí.

Závěr

29. *O Sacrum Convivium, in quo Christus sumitur!* (Ó svatá hostino, při níž se přijímá Kristus). *Rok eucharistie* vzniká z úžasu, s nímž se církev staví před toto velké tajemství. Tento úžas nepřestává zalévat mou duši. Z něho vyvěrala encyklika *Ecclesia de Eucharistia*. Pociťuji to jako velkou milost sedmadvacátého roku Petrovy služby, který začínám, že mohu celou církev volat, aby kontemplovala, chválila, a zcela zvláštním způsobem adorovala tuto nevýslovnou Svátost. *Rok eucharistie* ať je pro všechny vzácnou příležitostí, aby si uvědomili tento nesrovnatelný poklad, který Kristus svěřil své církvi. Ať je podnětem k její mnohem živější a procítěnější celebraci (slavení), z níž bude vyvěrat křesťanská existence (život) proměněný láskou.

Nicméně tolik iniciativ může být uskutečněno v tomto výhledu podle úsudku pastýřů místních církví. *Kongregace pro bohoslužbu a svátosti* jistě nabídne v tomto ohledu užitečné návrhy a nápady. Avšak nežádám, aby se dělaly mimořádné věci, nýbrž aby všechny iniciativy byly poznamenány hlubokou niterností. Kdyby plodem tohoto Roku bylo také jen to, že by se oživilo ve všech křesťanských společenstvích *slavení nedělní mše svaté* a že by vzrostla *adorace mimo mši svatou*, dosáhl by tento Rok milosti významného výsledku. Je to dobrou věcí mířit vysoko a nespokojovat se s průměrnými měřítky, protože víme, že můžeme vždy počítat s Boží pomocí.

30. Vám drazí *spolubratří v biskupském úřadu*, svěřuji tento Rok s jistotou, že přijmete mé vybídnutí s celou svojí apoštolskou horlivostí.

Vám, *kněží*, kteří každý den opakujete konsekrační slova a jste svědky a hlasateli velkého zázraku tajemství lásky, k němuž dochází ve vašich rukou, dejte se oslovit milostí tohoto zvláštního Roku tím, že budete každý den sloužit mši svatou s radostí a nadšením primice a že budete rádi dlít na modlitbách před svatostánkem.

Kéž je Rokem milosti pro vás, *jáhnové*, kteří jste zblízka zapojeni do služby slova a do služby oltáře. Také vám *lektoři, akolyté, mimořádní služebníci přijímání*, mějte živé vědomí daru, který je vám dáván s úkoly, které vám byly svěřeny kvůli důstojnému slavení eucharistie.

Zvláště se obracím na vás, *budoucí kněží*: v životě v semináři se snažte zakoušet, jak je sladké účastnit se každý den mše svaté, ale také dlouho setrvávat v rozhovoru s Ježíšem v eucharistii.

Vám *zasvěcení a zasvěcené*, povolání samým vašim zasvěcením k prodloužené kontemplaci, připomínejte si, že Ježíš ve svatostánku na vás čeká, abyste byli s Ním,

aby vylil do vašich srdcí onu intimní zkušenost svého přátelství, jež jediná může dát smysl a plnost vašemu životu.

Vám všem, *věřící*, znovu objevte dar eucharistie jako světlo a sílu pro svůj každodenní život ve světě, při výkonu svých zaměstnání a ve styku s nejrůznějšími poměry. Především ho znovu objevte, abyste plně prožívali krásu a poslání *rodiny*.

Hodně nakonec očekávám od vás, mladí, zatímco vás znovu zvu na setkání *Světového dne mládeže* v Kolíně nad Rýnem. Zvolené téma: „*Přišli jsem se mu poklonit*“ (Mt 2,2), je zvláště vhodné k tomu, aby vám poskytlo správný postoj, jakým prožívat tento *Rok eucharistie*. Neste k setkání se Ježíšem skrytým pod eucharistickými způsoby veškeré nadšení vašeho věku, vaší naděje a vaši schopnosti milovat.

31. Před našima očima stojí příklady svatých, kteří nacházeli v eucharistii pokrm pro svou cestu k dokonalosti. Kolikrát prolévali slzy pohnutí při zakoušení tak velkého tajemství a prožívali nevýslovné hodiny „svatební“ radosti před oltářní Svátostí. Ať nám především pomáhá Svatá Panna, která ztělesnila celým svým životem (existencí) logiku eucharistie. „Církev hledíc na Maria jako na svůj vzor, je povolána, aby ji napodobovala také v jejím vztahu k tomu nejsvětějšímu Tajemství“ (26). Eucharistický chléb, který přijímáme je neposkvrněné tělo Syna: „*Ave verum corpus natum de Maria Virgine*“. V tomto roce milosti církev podporovaná Marií ať nachází elán pro své poslání a stále více poznává v eucharistii pramen a vyvrcholení celého svého života.

Ať ke všem dospěje mé požehnání, jež přináší milost a radost.

Z Vatikánu, 7. října, památka P. Marie Růžencové, roku 2004, ve 26. roce pontifikátu.

Jan Pavel II.

Poznámky:

1. Pastорální konstituce O církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 45.
2. Srov. *ibid.*, 22.
3. N. 55: AAS 87 (1995), 38.
4. Srov. n. 32-34: AAS 90 (1998), 732-734.
5. Srov. n. 30-32: AAS 93 (2001), 287-289.
6. *Ibid.*, 35, *l.c.*, 290-291.
7. Srov. Apoštolský list *Rosarium Virginis Mariae* (16. října 2002), 19.21: AAS 95 (2003), 18-20.
8. Encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (17. dubna 2003), 53: AAS 95 (2003), 469.
9. Srov. n. 51.
10. Srov. *ibid.*, 7.
11. Srov. *ibid.*, 52.
12. Encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (17. dubna 2003), 10: AAS 95 (2003), 439.
13. Srov. Jan Pavel II., Encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (17. dubna 2003), 10: AAS 95 (2003), 439; Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, Instrukce *Redemptionis Sacramentum* o některých věcech, které je třeba zachovávat a kterým je třeba se

- vyhýbat ohledně Nejsvětější Svátosti (25. března 2004), 38: *L'Osservatore Romano*, 24. dubna 2004, suppl., str. 3.
14. Srov. *Encykliku Mysterium fidei* (3. září 1965), 39: AAS 57 (1965), 764; Posvátná Kongregace pro rity, Instrukce *Eucharisticum mysterium* o úctě Eucharistického tajemství (25. května 1967), 9: AAS 59 (1967), 547.
15. Srov. Poselství *Spiritus et Sponsa*, u příležitosti XL. výročí Konstituce *Sacrosanctum Concilium* o Posvátné liturgii (4. prosince 2003), 13: AAS 96 (2004), 425.
16. Srov. Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, Instrukce *Redemptionis Sacramentum* o některých věcech, které je třeba zachovávat a kterým je třeba se vyhýbat ohledně Nejsvětější Svátosti (25. března 2004): *L'Osservatore Romano*, 24. dubna 2004, suppl.
17. Srov. *ibid.*, 137, *l.c.*, str. 7.
18. Srov. Jan Pavel II., Encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (17. dubna 2003), 44: AAS 95 (2003), 462; *Kodex kanonického práva*, kán. 908; *Kodex kánonů Východních církví*, kán. 702; Papežská rada pro jednotu národů, *Directorium Oecumenicum* (25. března 1993), 122-125, 129-131: AAS 85 (1993), 1086-1089; Kongregace pro nauku víry, List *Ad exequendam* (18. května 2001): AAS 93 (2001), 786.
19. Srov. Jan Pavel II., Apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. ledna 2001), 43: AAS 93 (2001), 297.
20. Srov. 2. vatikánský koncil, Konstituce o Posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, 41.
21. N. 33: AAS 90 (1998), 773.
22. Srov. Homilie o slavnosti «Božího těla» (10. června 2004), 1: *L'Osservatore Romano*, 11.-12. června 2004, str. 6.
23. 2. vatikánský koncil, pastorální konstituce O církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 36.
24. Srov. *ibid.*
25. Srov. 2. vatikánský koncil, dogmatická konstituce o církvi *Lumen gentium*, 1.
26. Jan Pavel II., Encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (17. dubna 2003), 53: AAS 95 (2003), 469.

Přeložil Josef Koláček SJ. Tento pracovní překlad neprošel jazykovou úpravou.

Česká sekce RV